

Sygn. akt VII U 1090/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 listopada 2020 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Monika Roslan - Karasińska

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 18 listopada 2020 r. w Warszawie

sprawy B. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych(...)w W.

o zwrot nienależnie pobranego świadczenia

na skutek odwołania B. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...)w W.

z dnia 22 czerwca 2020 r. znak: (...)

zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) w W. z dnia 22 czerwca 2020 r. znak: (...)w ten sposób, że nie zobowiązuje odwołującej się B. B. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres 01 marca 2020 r. do 31 marca 2020 r. w kwocie 3.505, 85 złotych.

SSO Monika Roslan - Karasińska

UZASADNIENIE

W dniu 20 lipca 2020 r. **B. B.** złożyła odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...)w W. z dnia 22 czerwca 2020 r.

znak: (...) na podstawie której została wezwana do zwrotu nienależnie wypłaconego świadczenia w wysokości 3.505,85 zł tytułem renty z tytułu niezdolności

do pracy przysługującej jej zmarłemu mężowi. Odwołująca wniosła o unieważnienie tej decyzji, wskazując, że ani przywołana przez organ rentowy podstawa prawna, ani stan faktyczny nie są zgodne z wymogami wskazanymi w ustawie. Wyjaśniła przy tym, że w dniu 26 lutym 2020 r. przekazała d ZUS akt zgonu męża i jednocześnie złożyła wniosek o zasiłek pogrzebowy., który wpłynął na wspólne konto jej i męża w dniu 19 marca 2020 r. W marcu 2020 roku nie było natomiast wpływu renty na konto. W ocenie odwołującej wypłata renty nastąpiła z przyczyn, za które ZUS ponosi odpowiedzialność, gdyż poinformowała organ

o śmierci męża przed wypłatą świadczenia. W tej sytuacji Nie można przyjąć, że wypłata nastąpiła wskutek okoliczności niezależnych od ZUS w rozumieniu art. 138 ust. 3 ustawy emerytalnej (odwołanie k. 5 a.s., pismo procesowe odwołującej k. 13 a.s.).

W odpowiedzi na odwołanie z dnia 21 sierpnia 2020 r. **Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) w W.** wniósł o jego oddalenie na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. Uzasadniając swoje stanowisko w sprawie organ rentowy wyjaśnił, że w dniu 26 lutym 2020 r. wpłynął odpis skrócony aktu zgonu R. B., zmarłego w dniu 17 lutym 2020 r. R. B. był uprawniony

do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, a termin płatności świadczenia był ustalony na 15 dzień każdego miesiąca. Świadczenie za marzec 2020 roku w wysokości 3.754,85 zł zostało przekazane na rachunek bankowy.

W toku postępowania reklamacyjnego z (...) Bank (...) S.A. ustalono, że współposiadaczem rachunku jest B. B.. W tych okolicznościach zdaniem organu rentowego zastosowanie znajdował art. 138 ust. 3 ustawy emerytalnej, co czyni skarżoną decyzję wydaną prawidłowo (odpowiedź na odwołanie k. 6 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

R. B., małżonek odwołującej się B. B., był uprawniony do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy na podstawie decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) w W. z dnia 25 września 2019 r. znak: (...) Termin wypłaty świadczenia został ustalony na 15 dzień każdego miesiąca. Świadczenie było wypłacane na rachunek bankowy R. B. prowadzony wspólnie z małżonką w (...) Banku (...) S.A. (decyzja ZUS z 25.09.2019 r. k. 29 a.r., odpis skrócony aktu zgony k. 35 a.r., pismo z (...) S.A. k. 41 a.r.).

R. B. zmarł w dniu 17 lutego 2020 r. W dniu 26 lutego 2020 r. odwołująca złożyła w (...)ZUS odpis skrócony aktu zgonu małżonka (odpis skrócony aktu zgonu k. 35 a.r.).

W marcu 2020 roku organ rentowy przekazał na rachunek bankowy zmarłego R. B. kwotę 3.754,5 zł, z czego kwota 249,00 zł stanowiła nadpłatę podatku z rozliczenia za rok 2019 roku (odpowiedź na odwołanie k. 6 a.s. – okoliczność bezsporna).

Następnie pismem z dnia 10 marca 2020 r. organ rentowy zwrócił się do Banku (...) S.A. o zwrot wypłaconej zmarłemu R. B. kwoty 3.754,85 zł, wskazując, że ww. zmarł w dniu 17 lutego 2020 r. i prawo do świadczeń ustało.

W odpowiedzi na powyższe (...) S.A. odmówił zwrotu powyższej kwoty powołując się na art. 55 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 57 ustawy Prawo bankowe, jednocześnie wskazując, że współposiadaczem rachunku bankowego R. B. jest odwołująca się B. B. (pismo ZUS z 10.03.2020 r. k. 40 a.r., pismo (...) S.A. z 19.03.2020 r. k. 41 a.r.).

W dniu 22 czerwca 2020 r. pracownicy ZUS (...) w W. sporządzili notatkę stwierdzając, że za okres od 1 marca 2020 r. do 31 marca 2020 r. powstała nadpłata w kwocie 3.505,85 zł z powodu zbyt późnego zawiadomienia ZUS o zgonie świadczeniobiorcy oraz pobranie przez członków rodziny świadczenia po zgonie osoby uprawnionej. W tym samym dniu ZUS II Oddział w W. wydał skarżoną decyzję znak: (...) na podstawie której, powołując się na art. 138 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, zobowiązał B. B. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 1 marca 2020 r. do 31 marca w kwocie 3.55,85 zł (notatka w sprawie ujawnienia nadpłaty i przyczyn jej powstania k. 43 a.s., decyzja ZUS z 22.06.2020 r. k. 47 a.r.).

Sąd Okręgowy ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie wymienionych wyżej dowodów z dokumentów, które uznał za wiarygodne w całości, a także niekwestionowanych okoliczności przyznanych przez strony.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie było zasadne.

Spór w niniejszej koncentrował się wokół kwestii obowiązku zwrotu przez odwołującą B. B. nienależnie pobranego świadczenia w postaci renty z tytułu niezdolności do pracy przysługującej jej zmarłemu w dniu 17 lutym 2020 r. małżonkowi R. B. za okres od 1 marca 2020 r. do 31 marca 2020 r.

Zgodnie z art. 138 ust. 1-3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach

z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U. z 2020 r. poz. 53) osoba, która nienależnie pobrała świadczenie zobowiązania jest do jego zwrotu. Za nienależnie pobrane świadczenie uważa się:

- 1) świadczenie wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczenia, albo wstrzymanie wypłaty świadczenia w całości lub części jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do jego pobierania,
- 2) świadczenie przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenie.

Za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu powyższego uważa się również świadczenia wypłacone z przyczyn niezależnych od organu rentowego osobie innej niż wskazana w decyzji tego organu.

Okoliczność powodującą ustanie prawa do świadczeń stanowi śmierć osoby uprawnionej, co stanowi konsekwencję art. 101 pkt 2 ustawy emerytalnej. Świadczenia wypłacone przez organ rentowy za miesiące przypadające po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć świadczeniobiorcy, mają zatem charakter wypłaconych nienależnie. Jeżeli tego rodzaju świadczenie wypłacono osobie trzeciej, to zastosowanie znajduje art. 138 ust. 3 ustawy emerytalnej. Do zwrotu takich świadczeń jest wówczas zobowiązana osoba, która je pobrała (zob. uchwałę Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2006 r. II UZP 7/06, wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 29 marca 2012 r. III AUa 96/12).

Wymaga przy tym zaznaczenia, że w art. 138 ust. 3 ustawy emerytalnej przewidziano dwie przesłanki uznania świadczenia za nienależnie pobrane: fakt wypłacenia świadczenia osobie innej niż wskazana w decyzji ZUS oraz zaistnienie powyższego stanu rzeczy

z przyczyn niezależnych od organu rentowego (por. M. B., Komentarz do ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, red. K. A., ABC, W. 2009).

W ocenie Sądu Okręgowego nie ulega wątpliwości, że określona w skarżonej decyzji kwota 3.505,85 przekazana na rachunek bankowy zmarłego R. B. w ramach przysługującej mu renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy za okres od 1 marca 2020 r. do 31 marca 2020 r. została wypłacona mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do niego. Niemniej jednak zdaniem Sądu w realiach niniejszej sprawy nie można jednak przyjąć, że do realizacji świadczenia doszło z przyczyn niezależnych od organu rentowego.

Z dokonanych przez Sąd ustaleń wynika, że R. B. zmarł w dniu 17 lutym 2020 r. Odwołująca poinformowała Zakład Ubezpieczeń Społecznych o tej okoliczności składając w dniu 26 lutym 2020 r. odpis skrócony aktu zgonu małżonka. Organ rentowy nie wskazał wprawdzie daty przekazania środków z tytułu renty na rachunek bankowy którego odwołująca była współposiadaczem, jednakże zarówno w dokumentacji znajdującej się w aktach rentowych, jak i w stanowisku organu wyrażonym w odpowiedzi na odwołanie znajduje się informacja o tym, że wypłata świadczenia za marzec 2020 roku nastąpiła w tym właśnie miesiącu. Wprawdzie z treści decyzji o przyznaniu R. B. renty z tytułu niezdolności do pracy wynika, że termin płatności świadczenia przypadał na 15 dzień każdego miesiąca, przy czym organ rentowy już w dniu 10 marca 2020 r. wszczął procedurę reklamacyjną przed (...) S.A., co pozwala na stwierdzenie, że realizacja świadczenia za marzec 2020 roku została zainicjowana wcześniej. Powyższe okoliczności pozwalają zatem na stwierdzenie, że wypłata świadczenia nastąpiła między 1 marca 2020 r. a 9 marca 2020 r. To z kolei oznacza, że dokonując wypłaty świadczenia na rzecz zmarłego R. B. organ rentowy posiadał informacje o śmierci świadczeniobiorcy i tym samym braku podstaw do wypłaty renty, a mimo tego wypłata została zrealizowana.

Sąd miał przy tym na względzie treści notatki ujawnieniu nadpłaty i przyczyn jej powstania sporządzonej w dniu 22 czerwca 2020 r., w której wskazano, że doszło do zbyt późnego poinformowania organu o śmierci świadczeniobiorcy, okoliczności tej organ rentowy jednak w żaden sposób nie wykazał. W toku postępowania odwoławczego organ rentowy nie kwestionował daty powzięcia informacji o śmierci świadczeniobiorcy oraz przekazania kwoty świadczenia za sporny okres na jego konto w marcu 2020 roku.

Sąd Okręgowy podziela przy tym wyrażony w orzecznictwie pogląd, zgodnie z którym na organie rentowym spoczywa obowiązek takiej organizacji pracy, aby nie dochodziło do potrącania świadczenia, do którego prawo ubezpieczonym wygasło (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 26 września 2012 r., III AUa 82/12; wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 24 marca 2015 r., III AUa 719/14).

W tych okolicznościach za zależne od organu należy zatem uznać wykonanie przelewu na rachunek świadczeniobiorcy którego odwołująca była współposiadaczem, mimo posiadania informacji, że prawo do świadczenia rentowego wygasło i niezbędnego czasu na jego wstrzymanie. W rozpoznawanej sprawie art. 138 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach nie znajdzie więc zastosowania, gdyż do pobrania nienależnego świadczenia przez odwołującą doszło z przyczyn zależnych od organu rentowego.

Mając na względzie powyższe Sąd Okręgowy uwzględnił odwołanie B. B. w całości i orzekając co do istoty sprawy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. dokonał stosownej zmiany skarżonej decyzji z dnia 22 czerwca 2020 r. zgodnie z sentencją wyroku.